

BUDAPEST, XI. KERÜLET, FELSOHATÁR ÚT 4. (HRSZ. 1289/4)

Sasad Resort V. ütem (Hilltop) – autólehajtó- és útépités

Lelőhely-azonosító: 14972, 14999, 66800

KULCSSZAVAK: római kor, 1–2. század, 2–3. század, 4. század, település, villa, újkor, réteganyag

BUDAPEST, DISTRICT XI, FELSOHATÁR STREET 4. (PLOT NO. 1289/4)

Sasad Resort Phase V (Hilltop) – construction of access ramp and road

Site IDs: 14972, 14999, 66800

KEYWORDS: Roman Age, 1st–2nd century, 2nd–3rd century, 4th century, settlement, villa estate, Modern Period, layer finds

A Budapesti Történeti Múzeum a Sasad Resort lakópark V. ütemével kapcsolatos földmunkák során régészeti megfigyelést, megfigyelés közbeni bontómunkát és teljes területű feltárást végzett a XI. Felsőhatár út–Kőoltár utca–Virágkertész utca által határolt építési telken, a Magyar-Hárshegyi Piroska által 2018-ban feltárt lakóépületek területétől északra. A telek északi sávjában az épületeket összekötő autólehajtó (rámpa), és ehhez csatlakozva a Királyliliom utca nyugati folytatásaként út került kialakításra.

2020. április 4. – május 13. között az autólehajtó kialakításához kapcsolódó munkákat a két északi épületet (a nyugati 1. épületalagnál az „A” épület, a keleti 2. épületalagnál a „D” épület) összekötő rámpa területén megfigyeléssel kezdtük, majd feltártuk a kijelölt terület összesen 380,71 m²-en. A munkálatok az „A” épület északnyugati sarka felé lejtő lejáró területén kezdődtek a felső, zúzott köves feltöltés gépi bontásával. A feltöltés alatt a kialakított lejtőn sárga agyagos altalaj mutatkozott, amelyben a munkaterület szélétől keletebbre kb. 7,5 méterre két nagyobb beásás jelent meg. (1. kép) Ezekből keletre egy újabb hasonló jellegű beásás volt látható. (2. kép) A beásások megközelítően 3,5×2 méter kiterjedésűek, hosszuk K–Ny-i irányban húzódott, tartalmuk alapján veremházakról vagy műhelygödörök-

During the earthworks related to Phase V of the Sasad Resort residential complex, the Budapest History Museum conducted archaeological monitoring, exploratory excavation during monitoring, and full-scale excavation at the construction site bordered by Felsőhatár Street, Kőoltár Street, and Virágkertész Street in District XI. The area lies north of the buildings previously excavated by Piroska Magyar-Hárshegyi in 2018. In the northern zone of the plot, a car ramp was constructed connecting the buildings, along with a road extending westward from Királyliliom Street.

Between April 4 and May 13, 2020, we began with monitoring the construction of the ramp connecting the two northern buildings (the western Building 1: „A”, and the eastern Building 2: „D”), followed by excavation over a total area of 380.71 m². Work started with mechanical removal of the upper crushed-stone fill on the sloping access ramp near the northwestern corner of Building „A”. Beneath the fill, yellow clay subsoil appeared along the slope, where approximately 7.5 meters east of the work area’s edge, two large pits were detected. (Fig. 1) Another similar feature appeared further east. (Fig. 2) These pits, about 3.5×2 meters in size and aligned E–W, may have been pit-houses or

ről is szó lehet. A vermekből vas lándzsahegy, vassarló, ezüstitűkőr töredéke, számos állatcsont és edénytöredék került elő, utóbbiakból Pannonische Glanztonware, az egyik a Resatus-körhöz köthető felirat részletével. A leletanyag az 1. század végére–2. század elejére keltezhető, római kori kelta jelleggel. A humusz az északi oldalfalban a nyugati peremtől számítva 7,3 méter távolságon jelent meg, kelet felé megvastagodva, benne újkori és római kori leletanyaggal. Ez alatt a nyugati félen egy apróköves humusz futott be, amelyben római kori leletanyag volt. A humusz nyugati szélén egy kőekkel feltöltődött, valószínűleg természetes bemélyedést dokumentáltunk az északi metszetben. Kövei közül kevés római kori edénytöredék került elő.

workshop pits. Finds included an iron spearhead, iron sickle, a fragment of a silver mirror, numerous animal bones, and pottery sherds—among them the so-called Pannonische Glanztonware, one bearing an inscription fragment likely linked to the Resatus circle. These finds date to the late 1st – early 2nd century AD and show Romano-Celtic characteristics. Topsoil appeared on the northern wall of the trench 7.3 meters from the western edge, thickening eastward and containing both modern and Roman artefacts. Underneath this, in the western part, a gravelly humus layer containing Roman finds was identified. On the western edge of the humus, a likely natural depression filled with stones was documented in the northern profile, with a few Roman sherds among the stones.

1. kép: SE-55-ös objektum (Fotó: Kurunczi Mónika)

Fig. 1. Feature SE-55 (Photo by Mónika Kurunczi)

2. kép: Gödör kőlapokkal az alján (Fotó: Kurunczi Mónika)

Fig. 2. Pit with stone slabs at the bottom (Photo by Mónika Kurunczi)

Az északnyugati beásás két végén É–D-i irányú kőfalak vezettek át. (3. kép) A keletebbi kőfalnak két kősora, míg a nyugatabbi falnak három kősora maradt meg. A falak északi folytatása nem lett meg az utépítés során (4. kép); viszont a nyugati fal irányban megegyezik a 2018-ban délebbre feltárt kőfallal. A falmaradvány déli aljánál a fal nagyobb kövei alatt vékony, apró kőtörmelékes felszín jelent meg, amely elnyúlt keleti irányba. Létrejött feltehetően erózióval és vízmosással összefüggésbe hozható folyamatokhoz köthető. Hasonló eredetűek lehetnek a keleti részen a sárga agyagba beágyazódott köves felületek is.

A munkatér keleti peremétől 2 méterre egy É–ÉNy–D–DK-i irányú árkot észleltünk, szürkésbarna, iszapos betöltéséből csigák és egy apró, jellegtelen (római kori?)

Stone walls ran north–south along both edges of the northeastern pit. (Fig. 3) The eastern wall had two rows of stones, while the western wall preserved three rows. The northern continuation of these walls was lost during road construction (Fig. 4); however, the eastern wall aligns with one excavated further south in 2018. At the southern base of this wall, beneath larger stones, a thin layer of fine rubble extended eastward, likely resulting from erosion or water runoff. Similar stone surfaces embedded in yellow clay in the eastern part may share this origin.

Roughly 2 meters from the eastern edge of the worktrench, a ditch aligned NNW–SSE was observed, filled with silty, greyish-brown material containing snails and a small, undiagnostic Roman (?) brick fragment. The

3. kép: Kőfalalapozás keleti nézete (Fotó: Kurunczi Mónika)

Fig. 3. Eastern view of a stone wall foundation (Photo by Mónika Kurunczi)

4. kép: Beásás két végén a két kőfalalapozással (Fotó: Kurunczi Mónika)

Fig. 4. Pit ends at both sides with stone wall foundations (Photo by Mónika Kurunczi)

5. kép: Az út feltárási területe (Fotó: Kurunczi Mónika)

Fig. 5. Road excavation area (Photo by Mónika Kurunczi)

tégamaradvány került elő; így a jelenség kora egyelőre ismeretlen, viszont nagy valószínűséggel vizesárokról, vagy pedig patakmederről lehet szó.

A területen modern bolygatottság nyomaival találkozunk, így az egykori Sasad Kertészeti MGTSZ-ből virágcserepek töredékével, és az üvegházak beton pilálalapjaival.

Fémkeresős átpásztázás alkalmával 2–3. századi fibulák, bronzszegecs, ezüsttűkör töredéke és Constantinus-dinasztia kori érem került elő.

2020. augusztus 10–14. között az autólehajtó területétől északra az útépitéskor megfigyeltük a földkitermelést, illetve bontómunkát végeztünk. (5. kép) Az út szintje a Királyliliom utca felől nyugati irányban az autólehajtó középső rámpájáig lebukott, majd kb. 5 méteres hosszon nyugati irányban enyhén megemelkedett. Az útépitéshez előirányzott mélységeket követtük, ennek következtében a telek keleti szélétől 29 méter hosszan modern rétegben megállt a lemélyülés, bontómunkát 20 méteres hosszon végezhattünk, összesen 148,02 m²-en. A nyugati félen a modern és római anyagot tartalmazó humusz, alatta pedig a római kori humuszos kultúrréteg jelent meg, majd keletre haladva okker színű, löszös feltöltés futott be, kiegyenlítve a terepszintet. A feltöltés alatt a sárga agyagos erezzel rendelkező, feketés, rendkívül tömör humuszos réteg mutatkozott, benne római kori leletanyaggal. Ebben a rétegben az autólehajtónál megtalált vizesárok vonaláig nem mélyülhettünk le, így nem lett meg az árok folytatása. A felsorolt rétegek alatt leletanyag nélküli,

age of the feature is uncertain, though it was likely a water-filled ditch or a stream bed.

Traces of modern disturbance were present, including fragments of flowerpots from the former Sasad Horticultural Co-op and concrete foundation blocks of greenhouses.

A metal detector survey yielded fibulae from the 2nd–3rd centuries, bronze rivets, a silver mirror fragment, and a coin from the Constantinian dynasty.

Between August 10–14, 2020, we monitored earth removal and carried out excavation during road construction north of the ramp area. (Fig. 5) The road surface descended westward from Királyliliom Street to the central ramp, then slightly rose again for approximately 5 meters. Excavation followed the planned depths; 29 meters from the plot's eastern edge, the soil layers leveled off within modern fill, and excavation was conducted over 20 meters, totaling 148.02 m².

In the western section, a humus layer containing both modern and Roman material appeared, with a Roman cultural layer beneath. Eastward, ochre-colored loess fill was observed, leveling the terrain. Beneath it, a dense, dark humus layer with yellow clay veins and Roman finds emerged. We could not excavate deep enough here to reach the continuation of the ditch found near the access ramp. Below these layers, a findless, brown clay transition layer and yellow clay subsoil were found. Pebbly layers stretched N–S across the eastern part of the road construction zone, with one patch also visible along the northern trench wall. A rec-

barnás agyagos átmeneti réteg, majd sárga agyagos altalaj jelentkezett. Az apró köves rétegek É–D-i irányban elnyúlnak az útépités keleti területén is, és egy foltja az északi oldalfal mentén is megjelent. Az északi oldalfal közepéből kinyúlva kötőanyag és földbetöltődés nélküli négyszögletes kőrakás került kibontásra.

Megállapítható volt, hogy a délkelet felé lejtő sárga agyagos altalaj felülete egyenetlen volt, sekély, természetes bemélyedéseit a sárgásbarna, agyagos átmeneti réteg töltötte fel, amely felett az apró köves, illetve humuszos rétegződés jelentkeztek.

Műszeres felderítéskor 1. századi ezüstérem, 4. századi niellódíszes, ezüst hagymafejes fibula, és ólomehezék látott napvilágot.

A kutatás során megfigyelhető volt, hogy a sárga agyagos altalaj kelet felé lejtett, akárcsak a rajta lévő rétegek, valamint feltöltődéssel/feltöltéssel a talajszint kiegyenlített. Így keleten mélyebben megmaradtak a római kori kultúrrétegek. Az autólehajtó területén megtalált három gödör(ház/műhely?) a Kr. u. 1–2. századi keltezésükkel összefüggnek az V. ütem épülettömbjei területén, illetve a területen ismert római kori kelta telepjelenségekkel (Hárshegyi 2007, Hárshegyi 2008.).

A kőfalak a területen végzett korábbi kutatások alapján egy későbbi, vélhetően 3–4. századi horizont-hoz tartozhatnak. Ezeket a kőkonstrukciókat délre, délkeletre birtok-/határrendszer kerítőfalaiként azonosították. Ha a területen a 3–4. század folyamán villagazdaság működött, a központi épületei jelen munkaterülettől északra keresendők.

RÉSZTVEVŐK: Kurunczi Mónika régész, Bukva Ákos régésztechnikus, Kovács Krisztina régésztechnikus, Juhász Gergő geodéta, Sándor Lajos fémkereső szakember

Kurunczi Mónika

Irodalom

- Hárshegyi 2007 • Hárshegyi, Piroška: Budapest, XI. ker., Madárhegy (Budaörsi út–Rupphegyi út). *Aquincumi Füzetek* 13 (2007) 269–270.
- Hárshegyi 2008 • Hárshegyi, Piroška: Római kori településrészt feltárása Budaörs határában. *Aquincumi Füzetek* 14 (2008) 158–164.

tangular stone structure without binding material or fill protruded from the center of the northern wall.

The yellow clay subsoil sloped southeast and had an uneven surface, its shallow depressions filled with yellowish-brown clay, above which gravelly and humus-rich layers developed.

Instrument-assisted surveying recovered a 1st-century silver coin, a 4th-century niello-decorated silver Zwiebelknopffibel, and a lead weight.

The excavation confirmed that the yellow clay subsoil sloped eastward, as did the overlying layers, and that backfilling helped level the terrain. This resulted in better preservation of Roman cultural layers in the eastern part. The three pits (houses/workshops?) discovered on the access ramp date to the 1st–2nd century AD, correlating with Roman-Celtic settlement phenomena known in the area and the locations of the Phase V building blocks (Hárshegyi 2007, Hárshegyi 2008).

Based on prior research, the stone walls likely belong to a later, possibly 3rd–4th century horizon. These stone structures were previously identified as boundary walls of a property system to the south/southeast. If a villa estate operated in the area during the 3rd–4th centuries, its central buildings are likely located north of the current work area.

CONTRIBUTORS: Mónika Kurunczi (archaeologist), Ákos Bukva (archaeological field technician), Krisztina Kovács (archaeological field technician), Gergő Juhász (surveyor), Lajos Sándor (metal detector survey, Sandex Ltd)

Mónika Kurunczi

References

- Hárshegyi 2007 • Hárshegyi, Piroška: Budapest, XI. ker., Madárhegy (Budaörsi út–Rupphegyi út). [Budapest, District XI, Madárhegy (Budaörsi Road–Rupphegyi Road).] *Aquincumi Füzetek* 13 (2007) 269–270.
- Hárshegyi 2008 • Hárshegyi, Piroška: Excavation of part of a Roman period settlement at Budaörs. *Aquincumi Füzetek* 14 (2008) 158–164.